

عنوان مقاله: مسجد و معنویت تمدن ساز

تولید شده در کارگروه تولید محتوای معاونت فرهنگی و اجتماعی مرکز رسیدگی به امور مساجد

بهمن ۱۴۰۳

یکی از ابعادی که رهبر معظم انقلاب در بیانیه گام دوم انقلاب به آن پرداخته و برای آن، دستورالعمل صادر فرموده اند، بُعد «معنویت» است. یکی از نیازهای اساسی انسان، نیاز به معنویت است. انسان، منشأیی فراتر از عالم ماده دارد و به همین دلیل در ذات و فطرت او گرایش به عالم معنا تعبیه شده است. اصل انسان از عالم لاهوت و ملکوت است و او نمی‌تواند از اصل خود فاصله بگیرد؛ هر کسی که دور ماند از اصل خویش / باز جوید روزگار وصل خویش. جدا کردن انسان از اصل خویش، یعنی از عالم معنا و ملکوت و لاهوت، موجب فساد و تباهی او می‌شود. برای جلوگیری از این بلیه، حتما باید برنامه‌های ویژه‌ای در نظر گرفته شود. دین با طراحی برنامه‌هایی مانند نماز، حج، ادعیه، توسلات، اعتکاف، شب زنده داری و ... این نیاز را پاسخ گفته است. اگر نیاز انسان به معنویت، به طور صحیح پاسخ داده نشود، ممکن است او به طور کاذب به آن پاسخ دهد. جهان مدرن چندین قرن به تکذیب و مهمل گذاشتن حس معنویت در انسان می‌پرداخت؛ اما پس از تمایل نشان دادن زیاد بشر به حس معنوی، که از فطرت او نشأت می‌گیرد، سران تمدن الحادی غرب تصمیم گرفتند برای پاسخ به این نیاز، به ایجاد عرفانه‌های کاذب بپردازند. در حقیقت ترس آنها این است که بشر برای پاسخ به این حس خود، به دین حقیقی روی بیاورد و روی آوردن به دین حقیقی همانا و برچیده شدن بساط کفر و الحاد و طاغوت همان! به همین دلیل در قرن اخیر به ویژه می‌بینیم که عرفانه‌های نوپدید و دروغین بسیار زیاد شده و بشر را به خود مشغول نموده است. متولیان دین حقیقی باید به این نیاز بشر پاسخ بدهند و وی را از این جهت سیراب کنند.

کارکرد اصلی مسجد، ایجاد انس با عالم معنا و ملکوت است و بهترین جایی که می‌تواند این حس را تقویت کند مسجد است؛ پس مسجد، مهمترین وظیفه اش تأمین معنویت انسان است و برای تأمین معنویت، بهترین فضا مسجد است.

یکی از مهمترین شؤنی که در گام دوم انقلاب اسلامی مطابق با منویات رهبر معظم انقلاب باید به طور جدی مورد برنامه ریزی قرار گیرد، معنویت است. این شأن مهم از زندگی متأسفانه در جامعه ما آن طور که باید، مورد توجه قرار نگرفته است. مساجد بی‌شک مهمترین نقش را در این زمینه دارند.

چنانچه در مباحث قبل عنوان شد برای رسیدن به یک حرکت عمومی به سمت ظهور نیاز به چهار عنصر داریم. چهارمین عنصر، «راهکارهای عملی» است. برای بُعد معنویت نیز باید به دنبال راهکارهای عملی باشیم. در این بخش به بیان راهکارهایی برای افزایش معنویت در جامعه از سوی مساجد می‌پردازیم:

۱- برنامه مناجات خوانی: مناجاتهایی مانند مناجات شعبانیه، مناجات خمس عشر، صحیفه سجادیه، دعای کمیل و ... در این بخش حائز اهمیت هستند. چند ملاحظه در اینجا وجود دارد:

الف- نیازی نیست در یک جلسه، یک مناجات به طور کامل خوانده شود. بلکه بخشی کوتاه از مناجات توسط فردی خوش صدا خوانده شود و بقیه به جلسه بعد موکول شود.

ب- تداوم در این برنامه بسیار مهم است؛ کوتاه، اما مداوم. به تعبیر حضرت امیر ع: «قلیل یدوم خیر من کثیر منقطع»^۱ همچنین فرمودند: «قلیل مدوم علیه خیر من کثیر مملول منه»^۲ چند ماه یکبار مناجات می‌خوانیم و ملت را ملول و خسته می‌کنیم؛ بهتر این است که مداومت کنیم اما کوتاه بخوانیم.

ج- باید به ترجمه مناجات توجه شود. می‌توان پس از خواندن مناجات، ترجمه آن را نیز خواند و یا روی پرده انداخت یا از قبل به صورت نوشتار بر روی تابلو نصب کرد. می‌توان متن ادعیه را نیز بر روی تابلوها نصب نمود.

د- شرح مناجات نیز بسیار مهم است.

۲- متن خوانی کتب معنوی: همانند کتاب «رساله لقاء الله» و کتب سرگذشت عرفای حقیقی و کتب تکان دهنده مانند کتب شهید دستغیب و کتب مربوط به معاد و ...

۳- بیان داستانهای معنوی از معنویات و عبادات و حالات ائمه ع و عرفا و شهدا

۴- برگزاری مراسمات احیاء ماهانه شامل مناجات، سجده، مراقبه، محاسبه اعمال گذشته، نجوا با اهل بیت ع

۵- برگزاری مراسم شهدا و توصیف حالات معنوی آنها و پخش نماهنگهای معنوی

۶- توجه دادن به یاد مرگ و قیامت

^۱ غرر الحکم، ج ۱، ص ۴۹۸

^۲ نهج البلاغه، حکمت ۴۴۴

